

www.e-rara.ch

**De ratione communi omnium linguarum & literarum commentarius
Theodori Bibliandri**

Bibliander, Theodor

Tiguri, an. 1548

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: 5.116

Persistent Link: <http://dx.doi.org/10.3931/e-rara-22696>

Liber XXIII.

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

æa edificent, memoriæq̄ mandabunt, & qui iam scribunt, stude- 187
bunt illo die literis depingere. Ita quidem cognitio uocum Latī-
næ linguæ sine errore & confusione tradetur, & ingens progres-
sus fiet in cognitione rerum. Quod orthographiæ, methodo per-
cipiendæ, rerum cognitioni, ut nullius rei prorsus rudes & igna-
ri maneant pueri, memoriæ colendæ, moribusq̄ formandis adfe-
ret plurimum momenti. Proinde optandum fuerit eiusmodi libel-
los uersari nō modo in ludis Latīnæ & Græcæ literaturæ, uerum
etiam uernaculæ linguæ: siue quis pædologiā, siue institutionem
iuentutis appellaret, siue alio nomine.

QVARTA PARS.

LIBER XXII.

TRes libri ultimi explicabunt orationis compagem & structuram. Et is quidem grammaticæ orationis structuram expedi-
et, eamq̄ partem grammatices, quæ uocatur syntactice. Mirari
soleo non diligentiori obseruatione methodi homines eruditos in
ea parte uersatos esse. Capita erunt huius libri. Quid sit constru-
ctio, & quibus in rebus spectetur, nimirum quæ dictiones iun-
gi possunt, quo ordine, & quomodo. Vbi de ordine naturali &
uerso dicetur. Quid oratio indicatiua, imperatiua, & cætera.
Mox per singulas orationis partes ibitur, & pronominis structu-
ra indicabitur, nominis, uerbi, participij, præpositionis, aduer-
bij, interiectionis, conjunctionis. Deinde generalia quædam, ut
quem usum habeat geminatio dictionum, ut cum poëta dicit, ma-
gnorum maxime regum. Vt propositiones uniuersales, particu-
lares, negatiuæ, affirmatiuæ, exceptiuæ, exclusiuæ, comparatiuæ
enunciuntur uariè, & quicquid est huius generis.

LIBER XXIII.

Absoluet structuram dialecticam, ea explicans, quæ Aristotē-
les in libris peri hermenias, & in analyticis profecutus
est. Quid dialectica, apodictice, sophisticæ. Quid propositio,
quaestio, axioma, sumptum, postulatum, propositum, adsum-
ptio, conclusio. Propositio uera, falsa, necessaria, contingens, ab-

188 furda & remota. Probabilis & uerisimilis, paradoxa, & cætera. Affirmatiua, negatiua. Vniuersalis, particularis, singularis, indefinita. Categoricalis, hypothetica. Simplex, composita, modificata. Argumentationes, syllogismus, dialecticus, demonstratiuus, tentatiuus, sophisticus, apodixis, enthymema, inductio, exemplum. Simplex argumentatio, composita. Gradatio uel ascensus & descensus. Tum fallaces istæ explicabuntur, foritæ, pseudo-menæ, crocodolitæ, asystatæ, antistrephontes, dilemmata, & cæteratina. Variæq; oratorum argumentationes, epichierema, collectio, ratiocinatio, & reliquæ ad sua genera iungentur. De dispositione & iudicio; ubi methodus est expedienda.

LIBER XXIIII.

EXplicabit ultimus liber orationem politicam, aut oratoriam, & poëticam. Quis orator aut poëta. Fines loquentium & scribentium docere, mouere, delectare. Quibusq; rebus unumquodq; perficiatur, & unde petenda hæc. Notii fines sunt decipere, assentari, & similes. Officia dicētis inuenire, disponere electa & probata, uerbis eloqui, memoria complecti, pronunciare. Argumentū seu materia oratoris. Partes orationis politicæ aut poëticæ. Elocutio quibus in rebus posita sit, nimirum in uerbis & sententijs. Quid in singulis spectetur, & unde accipi possit. Schemata lexeos, quæ fiunt additione detractione, permutatione, transpositione, confirmatione. Schemata sententiarum. Formulæ amplificandi & minuendi. Quid copiose aut breuiter dicere, copię uerborum & rerum typus. Compositio habet ordinem, iuncturam, numerum. Ad numeri explicationem præcipue spectat discrimen orationis prosæ & uersæ. Quot & qui pedes. Carmen in quo cesura, arsis, thesis, & similia. Genera carminum. Formæ orationis & characteres: optimum genus dicendi. Exempla orationis politicæ & poëticæ ab eloquentissimis authoribus sumpta illustrabuntur scholijs breuissimis, quæ statum, partes orationis, dispositionem, argumenta, schemata, tropos, & alia id genus annotabunt.

Eloquentiam